

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการรับรู้ของคนไทยต่อ "ประเทศไทย" นั้น คือ ภาพของดินแดนที่เป็นเอกภาพเดียวกันทั้งประเทศ ซึ่งความเป็นจริงในอดีต ดินแดนที่เป็นประเทศไทยทุกวันนี้ได้เคยเป็นที่ตั้งของชุมชน และบ้านเมืองใหญ่น้อยกระจัดกระจายกันอยู่ทั่วบริเวณ และมีวิถีชีวิตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละแห่งไป และเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่ามี "รัฐ" หลายรัฐอยู่ในบริเวณนี้ และอำนาจของรัฐแบบจารีตจะซ้อนทับกันที่เรียกกันว่ามี "เมืองสองฝ่ายน้ำ" "เมืองสามฝ่ายน้ำ"¹ มีลักษณะหลายศูนย์อำนาจ กล่าวคือ หัวเมืองน้อยใหญ่ที่อยู่ชายขอบแม้จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรไทย แต่ก็มิได้สวามิภักดิ์อยู่กับอาณาจักรไทยเท่านั้น ยังมีสายสัมพันธ์กับศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงในสมัยนั้นด้วย เช่น กับพม่า จีน เวียดนาม เป็นต้น "หัวเมืองลาว" ก็มีเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และจำปาศักดิ์เป็นศูนย์กลาง "ล้านนา" ก็มีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง และ "หัวเมืองมลายู" ก็ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศราชของอาณาจักรที่ใหญ่กว่า แต่ภายหลังการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 ซึ่งเป็นการสร้างอำนาจการปกครองแบบใหม่ของไทย ทำให้ลักษณะหลายศูนย์อำนาจแบบเก่ากลายเป็นการปกครองที่มีศูนย์กลางอำนาจเพียงแห่งเดียวของ "รัฐแบบใหม่" คือ กรุงเทพฯ

การศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 ส่วนใหญ่จะเน้นประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ การพยายามอธิบายถึงสาเหตุและเงื่อนไขของการปฏิรูป กับการอธิบาย

¹ ธงชัย วินิจจะกุล, "ประวัติศาสตร์การสร้าง "ตัวตน", " ใน *อยู่เมืองไทย : รวมบทความทางสังคมการเมืองเพื่อเป็นเกียรติแด่ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ในโอกาสอายุครบ 60 ปี*. สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยวัฒน์ สถาอานันท์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 161.

เรื่องราวและการวิเคราะห์การปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้นำทฤษฎีแนวทางการพัฒนาให้ทันสมัย (Modernization) มาใช้อธิบายโดยเสนอว่า การปฏิรูปด้านต่าง ๆ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทำให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาสู่ความทันสมัยมากขึ้น² และให้นำหน้หน้าต่อการอธิบายถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ว่า อยู่ที่การคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก³ รวมทั้งแรงผลักดันจากระบบทุนนิยมโลก⁴ ว่าเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

แต่ในรอบหลายปีที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการจำนวนหนึ่ง ได้ตอบโต้แนววิเคราะห์ดังกล่าวว่าการอธิบายโดยให้ความสำคัญต่อการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตกมากเกินไปทำให้ไม่เห็นแรงผลักดันจากภายใน ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาและเป็นพื้นฐานสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง เพราะหากสังคมไทยไม่พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงจากตะวันตกแล้ว การปฏิรูปการปกครองย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ⁵

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังมีการศึกษากันอยู่ไม่มากนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการรับรู้โลกทัศน์ของชนชั้นนำไทยช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) ที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" แต่ในบางประเด็นได้มีผู้ทำการ

² งานที่ถือเป็นกรอบโครงใหญ่คือ Tej Bunnag, *The Provincial Administration of Siam 1892-1915* (Oxford University press, 1977). ; เตช บุนนาค, *การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2435-2458*, แปลโดย ภรณี กาญจนชัยวดี (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2532).

³ ดู วุฒิชัย มูลศิลป์ และ สมโชติ อ๋องสกุล, *บรรณาธิการ มณฑลเทศาภิบาล : วิเคราะห์เปรียบเทียบ* (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525).

⁴ ดู Chatthip Nartsupha and Suthy Prasartset, *The Political Economy of Siam, 1851-1910* (Bangkok : Social Science Association of Thailand, 1981).

⁵ ดู นิธิ เอียวศรีวงศ์, *ปากไก่และใบเรือ : รวมความเรียงว่าด้วยวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ต้นรัตนโกสินทร์* (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2527).

ไปบ้างแล้ว เช่น "ลัทธิในการรับรู้ของชนชั้นปกครองสยาม พ.ศ.2435-2476" โดยเตือนใจ ไชยศิลป์⁶ "ลาว" ในทัศนะของผู้ปกครองไทยสมัยรัตนโกสินทร์" และ "การรับรู้เรื่อง "ลาว" ในพงศาวดารและแบบเรียน" โดยทวีศิลป์ สิววัณณะ⁷ เป็นต้น

ก่อนอื่นผู้เขียนขอทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมายของ "ท้องถิ่น" ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันเบื้องต้นว่า "ท้องถิ่น" ในความหมายของผู้เขียนนั้น แปลว่าอะไร ?

จากการตรวจสอบในอักขรภิธานศรับท์ ของแดน บีช บรัดเลย์ ที่พิมพ์ขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ.2416 แล้วนั้น ไม่ปรากฏคำว่า "ท้องถิ่น" แต่อย่างใด จะเห็นมีเพียงคำว่า "ท้องที่" ซึ่งในอักขรภิธานศรับท์ได้ให้ความหมายไว้ว่า "...ท้องที่, ในที่, ตามที่, คือ ในที่ที่ปวงนั้น, เช่นคำเขาว่าคำชายในท้องที่เรานั้น..."⁸ และเมื่อตรวจสอบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ได้พบการให้ความหมายของ "ท้องถิ่น" ความว่า "...ท้องถิ่น น. เขตเทศบาล..."⁹ หากเราจะถือเอาความหมายของสิ่งที่เรียกว่า "ท้องถิ่น" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ความหมายที่ดูจะขยายความได้ใกล้

⁶เตือนใจ ไชยศิลป์, "ลัทธิในการรับรู้ของชนชั้นปกครองสยาม พ.ศ.2435-2476" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536).

⁷ทวีศิลป์ สิววัณณะ, "ลาว" ในทัศนะของผู้ปกครองไทยสมัยรัตนโกสินทร์," สมุดสังคมศาสตร์ 11/1 (สิงหาคม-ตุลาคม 2531). ; "การรับรู้เรื่อง "ลาว" ในพงศาวดารและแบบเรียนไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 6/1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2535).

⁸แดน บีช บรัดเลย์, อักขรภิธานศรับท์ (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, 2514), หน้า 297.

⁹พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2502).

เคียงก็คือ การบริหารการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเอง¹⁰ อย่างไรก็ตาม "ท้องถิ่น" ในความหมายที่กล่าวมานี้ จังยังไม่ใช้สิ่งที่ผู้เขียนจะนำมาใช้ในการศึกษาในที่นี้

ถึงแม้ว่าจะไม่มีคำว่า "ท้องถิ่น" ปรากฏในเอกสารสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ไม่มี "ท้องถิ่น" อยู่ในสมัยดังกล่าว เพราะคำว่า "ท้องถิ่น" ที่จะใช้ในการศึกษาเป็นดังที่ธิดา สาระยา¹¹ นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนสำคัญได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "ท้องถิ่น" มีความหมายได้เป็น 2 นัย คือ ความหมายที่สัมพันธ์กับอำนาจทางการเมือง และความหมายที่สัมพันธ์กับลักษณะวัฒนธรรม กล่าวคือ ความหมายที่สัมพันธ์กับอำนาจทางการเมือง เมื่อดูตามแนวพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เห็นว่า ความเป็นท้องถิ่นกำหนดขอบเขตเป็นเนื้อที่ติดแดนไม่ได้ การพูดถึงเรื่องของท้องถิ่นว่า หมายถึง เมือง ชนบท จึงเป็นเรื่องอนุโลม ถ้าจะดูประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ระยะแรก เราไม่เห็นความเป็นชาติ ไม่เห็นรัฐอาณาจักรที่อำนาจส่งต่อออกไปจากศูนย์กลางมีระบบชัดเจน เราเห็นแต่เพียงเรื่องของกลุ่มคน หรือ ชนชาติ ที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และอยู่ในรัศมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากศูนย์กลางอีกด้วย ซึ่งอาจถูกหรือไม่ถูกรอบงำทางการเมืองจากศูนย์อำนาจแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ การอ้างสิทธิและอำนาจจากศูนย์กลางมายังท้องถิ่นนั้นก็เหมือนวงกลมซ้อนกันอยู่ เพราะรัศมีแห่งอำนาจจากศูนย์กลางแต่ละแห่งนั้นทับซ้อน หรือ เหลื่อมกันในลักษณะที่ไม่ลงรอยเดียวกัน วงกลมเล็กอาจซ้อนอยู่ในวงกลมใหญ่ แสดงว่าอำนาจของวงกลมใหญ่ไม่ได้สลายอำนาจของวงกลมเล็ก การจะมองว่าท้องถิ่นคือบริเวณห่างไกลศูนย์อำนาจ ไม่ว่าจะอยู่ในรัศมีวงกลม หรือจากข้างบนลงข้างล่าง จึงไม่ห่างไกลจากความจริงมากนัก เมืองนครศรีธรรมราชอาจเป็น "ท้องถิ่น" เมื่อมองผ่านกรุงศรีอยุธยา แต่เมืองนครศรีธรรมราชก็เป็นศูนย์กลางของอำนาจครอบคลุมเมืองย่อยใกล้เคียง ในแต่ละหน่วยที่สัมพันธ์กับศูนย์กลางแห่งอำนาจใหญ่น้อย จึงมีหน่วยย่อย (sub-unit) ความเป็นหน่วยย่อยลดหลั่นในกรอบของอำนาจทางการเมืองดังกล่าวนี้คือ ภาวะที่เป็นท้องถิ่นเมื่อสัมพันธ์กับแต่ละศูนย์กลาง

¹⁰ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 27.

¹¹ ธิดา สาระยา, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2529), หน้า 25.

ส่วนความหมายที่สัมพันธ์กับลักษณะวัฒนธรรม ท้องถิ่นคือ อาณาเขตทางวัฒนธรรมแต่ละหน่วย (culturearea) ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นพรมแดนเดียวกับหน่วยทางการเมือง เช่น เมืองสุโขทัยไม่ได้เป็นหน่วยเดียวกับอาณาเขตทางวัฒนธรรมสุโขทัย เป็นต้น ในหน่วยทางวัฒนธรรมนี้จะมีทั้งที่เป็นศูนย์กลาง บริเวณชายเขต และรอยต่อระหว่างชายเขตของหน่วยวัฒนธรรมของแต่ละหน่วย ที่มีเป็นเขตสะสมทางวัฒนธรรมการเมืองหลายแบบ ตามความหมายนี้ท้องถิ่นจึงไม่ได้สัมพันธ์กับศูนย์กลางทางการเมืองเท่านั้น แต่หมายถึงมวลชนส่วนใหญ่ในสังคมที่กลุ่มชนชั้นมีกิจกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ คติความเชื่อ เกี่ยวพันกันในกรอบวัฒนธรรมได้โดยไม่ต้องยึดพรมแดนทางการเมืองเป็นหลัก

กล่าวได้ว่า "ท้องถิ่น" ในความหมายที่ผู้เขียนใช้ในการศึกษาคือ สังคม หรือชุมชนที่อยู่นอกศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐ ไม่ได้จำกัดความหมายอยู่แต่เฉพาะในทางกายภาพเท่านั้น อันหมายถึง อาณาบริเวณที่เป็นอิสระ มีการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต เอกลักษณะ ภาษา วรรณคดี เป็นของตนเองแต่ละแห่งไป และไม่ได้หมายความว่า "ท้องถิ่น" จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่สัมพันธ์กับสิ่งรอบข้างแต่อย่างใด ตรงกันข้าม "ท้องถิ่น" นอกจากจะมีสำนึกหรือมีฐานะทางประวัติศาสตร์ของตัวเองแล้ว ยังสัมพันธ์กับท้องถิ่นอื่น ๆ และหน่วยทางสังคมที่ใหญ่กว่าหรือศูนย์กลางทางการเมืองที่ใหญ่กว่าด้วย¹² ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เลือก "ท้องถิ่น" คือ "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" มาใช้ศึกษาในที่นี้

ประเด็นปัญหาคือ ชนชั้นนำไทยจะมีการดำเนินการ วิธีการและเหตุผลอย่างไรในการอธิบายในการจัดการกับ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองและความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้นในรัฐไทยแบบใหม่ ซึ่งในรัฐจารีตแบบเดิมของอาณาจักรไทยที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางนั้น ชนชั้นนำไทยมีการรับรู้ หรือยอมรับความเป็นอิสระ มีเอกลักษณ์ ของ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ แต่ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้นั้น ซึ่งเป็นผลมาจากชนชั้นนำไทยไม่สามารถยอมรับอำนาจการปกครองแบบจารีตเดิมได้ ซึ่งอำนาจของรัฐแบบจารีตไทยที่มีต่อท้องถิ่นเหล่านั้น เป็นอำนาจแบบหลวม ๆ เป็น

¹² ดูฉลอง สุนทรวาณิชย์, "การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น," วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับพิเศษ มหาวิทยาลัยนเรศวร (ธันวาคม, 2539) : หน้า 18.

เป็นพิธีกรรม และขึ้นอยู่กับความจงรักภักดีของ "ท้องถิ่น" เป็นสำคัญ ชนชั้นนำไทยเห็นว่า "ความล้มเหลว" "ความเกียจคร้าน" "การไร้การศึกษา" "ความไร้ระเบียบวินัยและกฎหมายอันนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม" "การไร้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี" ฯลฯ เหล่านี้ เป็น "ข้ออ่อนด้อย" และเป็นปัญหาของ "ท้องถิ่น" ในขณะที่ ความเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทยดังกล่าว จึงนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 และการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางอย่างเข้มแข็งในเวลาต่อมาของประเทศไทย

ผลของการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยอย่างน้อยน่าจะได้แก่ "การจางหาย" ไป ของความเป็น "ท้องถิ่น" ในความหมายที่มีอาณาบริเวณที่เป็นอิสระ มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมเป็นของตนเอง และเกิดการรับรู้ที่ "เข้มข้น" ขึ้นของความเป็นท้องถิ่น ในความหมายของลักษณะการปกครองที่สัมพันธ์กับหน่วยทางสังคมที่ใหญ่กว่า อย่างศูนย์กลางอำนาจรัฐไทยมากขึ้น ซึ่งก็คือการที่รัฐไทยได้เข้าไปจัดการกับท้องถิ่นต่าง ๆ โดยจัดให้มีการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลใน "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" ซึ่งต่อมาฐานะการเป็น "มณฑล" ของท้องถิ่นหัวเมืองเหล่านั้นได้สิ้นสุดลงเมื่อไทยประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2476 ทำให้ท้องถิ่นหัวเมืองต่าง ๆ ใน "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" กลายเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยตั้งแต่นั้นมา อาจกล่าวได้ว่า ศูนย์กลางอำนาจรัฐไทย (กรุงเทพฯ) ได้เข้าไปจัดการกับ "ท้องถิ่น" ให้เป็นเอกภาพในความหมายของ "รัฐแบบใหม่" โดยใช้อำนาจของศูนย์กลางเข้าไปแทนที่อำนาจเดิมของท้องถิ่นนั่นเอง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง " "ท้องถิ่น" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทย ช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435" ซึ่งการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ในบางประเด็นอาจสัมพันธ์กับผลงานทางวิชาการก่อนหน้านี้ในลักษณะที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย และเนื่องจากการใช้คำในการศึกษาในครั้งนี้ อาจทำให้เกิดความสับสนกับความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสาร จึงขอทำความเข้าใจต่อคำและความหมายต่าง ๆ ที่จะปรากฏในการศึกษา ดังนี้

1. "ชนชั้นนำไทย" ที่ใช้ในการศึกษาของผู้เขียนนั้น มีความหมายคือ กลุ่มคนที่มีอำนาจทางการเมืองการปกครองไทย ในที่นี้หมายความถึง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เจ้านาย และขุนนาง เป็นต้น

2. "การรับรู้" หมายความว่า ถึง โลกทัศน์ ภูมิปัญญา และแนวคิดที่มีต่อเรื่องหนึ่ง ๆ

3. "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" หมายความว่า บริเวณ 19 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน อันได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สกลนคร มหาสารคาม ชัยภูมิ ขอนแก่น อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย หนองคาย และนครพนม

4. "ล้านนา" หมายความว่า บริเวณ 8 จังหวัดของภาคเหนือในปัจจุบัน อันได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ และน่าน

5. "หัวเมืองมลายู" หมายความว่า บริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน อันได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งในอดีตคือ "บริเวณแขก 7 หัวเมือง" ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา ยะหริ่ง ะแงะ สายบุรี หนองจิก และรามัญ

อนึ่ง คำว่า "สยาม" ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกรัฐ และคนไทยในช่วงสมัยการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 นั้น ผู้เขียนใช้คำว่า "ไทย" โดยตลอด

การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า กระบวนการสร้างความเป็นเอกภาพของประเทศไทยแบบใหม่นั้น ได้ผ่านกระบวนการรับรู้ของชนชั้นนำไทยเป็นด้านหลัก แต่ไม่ละเลยความสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพราะเห็นว่า ความคิดของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นมา "ลอย ๆ" แต่การเปลี่ยนแปลง "วิถีคิด" ของคนนั้นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษา "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" ในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435

2. ศึกษาปัจจัย และกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทยที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ ในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435

3. ศึกษา และวิเคราะห์ถึงการดำเนินการ วิธีการ และเหตุผลในการอธิบายในการจัดการกับ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ ของชนชั้นนำไทย ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง และการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางของประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ชนชั้นนำไทยมี "การรับรู้" หรือยอมรับความสัมพันธ์ของ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ ทั้ง "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" ในรัฐแบบจารีตของอาณาจักรไทยที่มีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางได้ว่าเป็นอาณาบริเวณที่เป็นอิสระสัมพันธ์กับกรุงเทพฯ แบบหลวม ๆ เป็นพิธีกรรมวาระโอกาส และขึ้นอยู่กับความจงรักภักดีของ "ท้องถิ่น" เป็นสำคัญเท่านั้น แต่ในช่วงสมัยการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทยต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เหล่านั้น เหตุผลหนึ่งนอกเหนือจากการคุกคามของตะวันตก และการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในหมู่ชนชั้นนำแล้ว ย่อมมาจากการที่ชนชั้นนำไทยไม่สามารถยอมรับอำนาจการปกครองแบบจารีตเดิมได้ โดยเห็นว่า "ความล่าช้า" "ความเกียจคร้าน" "การไร้การศึกษา" "ความไร้ระเบียบวินัยและกฎหมายอันนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม" "การไร้ประสิทธิภาพในการจัดการเก็บภาษี" ฯลฯ เหล่านี้ว่าเป็น "ข้ออ่อนด้อย" และเป็นปัญหาของ "ท้องถิ่น" ในขณะนั้น ความเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ของชนชั้นนำไทยดังกล่าว จึงนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง "ท้องถิ่น" ในความหมายที่เป็นอิสระของรัฐแบบจารีต มาเป็น "ท้องถิ่น" ที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ขึ้นต่อศูนย์กลางในความหมายของ "รัฐแบบใหม่"

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

จะทำการศึกษาถึงความเข้าใจหรือการรับรู้ที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" ในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435 อันหมายถึงช่วงปฏิรูปการปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ระหว่าง พ.ศ.2411-2453 โดยศึกษากระบวนการของการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมทั้งการดำเนินการ วิธีการ และเหตุผลที่ใช้ในการอธิบายในการเข้าไปจัดการกับ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เหล่านี้ของชนชั้นนำไทย อันนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง พ.ศ.2435

1.5 วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ตีความ และนำเสนอในแบบพรรณาวเคราะห์ (Analysis Description)

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทยที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ เช่น "หัวเมืองลาวภาคอีสาน" "ล้านนา" และ "หัวเมืองมลายู" ในช่วงสมัยของการปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435
2. ทำให้เข้าใจถึงปัจจัย และกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของชนชั้นนำไทยที่มีต่อ "ท้องถิ่น" ในช่วงสมัยปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435
3. ทำให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินการ วิธีการ และเหตุผลที่ใช้อธิบายในการเข้าไปจัดการกับ "ท้องถิ่น" ต่าง ๆ ของชนชั้นนำไทย ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการปกครอง พ.ศ. 2435 และเข้าใจกระบวนการของการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางของประเทศไทย